

masina
Rainier

AMICULU FAMILIEI.

etc. 1-15

DIUARIU BELETRISTICU

SI

ENCICLOPEDICU — LITERARIU

CU

ILLUSTRATIUNI.

ANULU IX. — 1885.

PROPRIETARIU, REDACTORU si EDITORU :

NICULAE FEKETE NEGRUTIU.

GHERLA

IMPRIMARIA „AUROR'A“ p. A. TODORANU

1885.

P 184

279056

**Vorbiti, scrieti romaneste,
Pentru Domnedieu!**

G. Sionu.

SUMARIULU „AMICULUI FAMILIEI.“

Anulu IX. — 1885.

<i>I. Novele. Romanuri. Fabule. Schitie. Piese teatralei. —</i>	
Viéti'a jerfita	2. 14. 26. 46. 53. 73. 85. 109. 121
Parintele Carthausi	10. 24. 50. 59.
Victimele usiorintiei	18. 32.
Asasinarea lui Mihaiu Vitezulu	15. 38. 54. 61. 98.
Revólt'a gainiloru	43.
Pentru seraci	95.
Vagabundulu	123. 150. 157.
Susan'a din Sierbanesci séu Terinte Vieriu	133. 145. 167.
O minune de copila	140.
Craciunulu seracului	172.
 <i>II. Poesii. Te iubescu atâtu de multu. — Adi, mâne</i>	
sî poimâne. In visu. — sufletulu usiuratu	5.
Catra Lin'a	11.
Las' se vie iérn'a éra!	19.
Odoru alu meu	23.
M. S. Reginei Elisabet'a	25.
La Otilia. — Femei'a frumósa. — O câtu de dulce	
Suvenirulu ei	31.
Soéiei mele. — Mórtea Mariei. — Ici si colo	42.
Mam'a orfaniloru	43.
Numele ei	51.
Díci cá no iubesci? — Eu nu credu.	55.
Nelegiuitii	58.
Tericire in visu	58.
Oh, cânta scumpu odoru! — Sonetu — Regulu	70.
Aparitiunea lui Mihaiu Vitezulu la manastirea	
Dealului	79.
Dorobantulu	97.
Adio la Blasiu	99.
Epigrama. — Motivu.	103.
Misteriile	111.
Poesii poporale din giurulu Blasiului	119.
Tóm'n'a	139.
La cununi'a Dsiórei Mari'a C. Popu cu Dlu Dr.	
Alesandru Popu medicu	148.
Iubirea adeverata	148.
Iubirea, viéti'a nóua	150.
Adio la Ardealu	155.
Chizesi'a	166.
Dóue întrebări	171.
 <i>III. Studii sociali, literári, scientifici, Copiî</i>	
.	6.
.	30. 47. 63. 99. 115.
Ortografi'a romana cu litere latine între 1847—1860	
.	7. 56. 126.
10 pagina din trecutul instituteloru de invetia-	
mentu din Naseudu	19, 40.
Conservarea dintiloru	36.
Carmen Sylva	66. 90, 106.
Femeile	139.
Othelo	142.
Lucsulu cá vitiu soéialu între români	155'
 <i>IV. Biografii. Portrete, Illustratiuni. Principele</i>	
Dimitrie Ghica	1.
Magii dela resaritu sî stéu'a	5.
Cea din urma lupta de gladiatori	8.
Inchinare de anulu nou	9.
George Chitiu	13.
O interesanta parthia de siasu	17.
D'na Clovis Hugues	22.
Ablegatul Clovis Hugues	23.
Fratele reconvaescentu. — Dintre bucuriiele copilariei	28.
Balu in sala teatrului din Bucuresci	29.
Balulu vagabundiloru in Paris: I. Inainte de mediulu	
noptiei	34.
II. dupa mediulu noptiei	35.
Isusu in etate de 12 ani — între legiutorii popo-	
rului in baseric'a din Ierusalimu	37.
Interiorulu unui trenu fulgeru	40.
O artista magiara in rolu romanu, imbracata romanese	41.
Eugeniu Stasescu	45.
Tipuri din Brasiovu	48. 49.
Tipuri din Bucuresci	56.
Constant. A. Rosetti	76.
Emma regin'a, Hollandiei cu fíic'a s'a Vilm'a,	
clironoma tronului regalu a Hollandiei	57.
Milanu, regele Serbiei	64.
Natali'a, regina Serbiei	65.
Prometheu lantiuitu de sténcia	68.
Tipuri chineze	76.
Franciscu Mignet	77.
Poftiti fragi	80.
Primavér'a printre flori	81.
Pastoriulu si ibita s'a. — Fét'a din insul'a Corfu	88.
Nicolau Pogani. Turnulu curbu dela Terlau in Tirol	89.
In fundulu marei	92.
Me iubescé?	93.
Buna demanéti'a	100.
Dusa pe gânduri	101.
Candú stapénii nu-su pe-acasa	104.
Palarii si alte decori ale femeiloru	102.
Uciderea S. Tom'a	112.
Paf!	113.
La usi'a inchisoi	116.
Bun'a nepotica	117.
Fumatoriulu nepasatoriu	124.
In scól'a de deprindere	129.
Albanesu gat'a de lupta	127.
Nica	137.
O strada in Scutari	141.
O nunta in Germani'a	149.
O amazona	152.
Caletori infestati de cersitori	153.
Ambii betrani.	161.
Plutasii.	164.
Festivitati chineze.	165.
Persecutorulu satisfacutu.	169.
 <i>V. Diverse. Corespondintie, sciri, glume s. a.</i>	
.	12.
.	36. 44. 52. 60. 71. 83. 95. 108. 120. 156.
Calomni'a resbunata sî omoru acuitatu	23.
Inmormentarea lui C. A. Rosetti.	77.
Festivitatile din Gherl'a	130.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

[Redacted]

[Redacted]

10
11
12

Nr. 1
An. IX.
1885.

Gherla
1/13
Ian.

FAMILIULU FAMILIULU

Apare in 1/13 si 15/27 a lunei. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

Principele DIMITRIE GHICA.

Principele Dimitrie Ghica, nascutu la 1815, aparține unei'a din familiile domnitore din Romani'a.

Inca din junetia, elu fù cerutu de Imperatorele Nicolae alu Rusiei si primt se intre ca oficieru de cavalerie in gard'a imperiala. — Dupa doi ani de serviciu, parasi curtea Tiarului, si intreprinsè in tempu de mai multi ani o caletorie prin tota Europ'a, pentru a se instrui mai bene si a largi cerculu cunostiutioloru sale.

In 1846 reveni in patrie, unde persevera in studiu si munca, ce'a ce-lu facu se devina unulu dintre cei mai distinsi barbati ai tieiei. La 1848 fù unulu dintre cei de antaiu boieri cari luarà parte la miscarea de regeneratiune. Ast'feliu 'lu vedemu espunèndu-si chiar' vieti'a, atunci cãndu deja sãngele cursese, cãndu pompierii fãrã vreunu ordinu, ne mai ascultãndu de cãtu instinctulu loru resboinicu, atacarã trupele turcesci de diece ori mai numeroase, Principele se transporta in midiloculu luptei, liniscesce trupele, si impedece versarea sangelui; tratèza cu delegatulu otomanu, si cu sãnge rece si cu atitudinea sa energica, parvine a impacã pretentiunile partidulu revolutionariu cu interesele tieiei.

La 1854, cedãndu solicitariloru amiciloru sei si staruintioloru guvernulu, intrã in magistratura, unde fù numitu membru alu Curtiei de Apelu.

In anulu urmatoriu, principele Stirbey i-i incredintiã functiunea de Prefectu alu Politiei.

In 1857, orasiulu Bucuresci ilu chemã la Presidulu Municipalitatiei.

In lun'a lui Septembrie, acelasi anu, fù alesu de districutul Ilfovu deputatu la Divanulu Ad-hoc.

In 1859, Principele Dimitrie Ghica fù numitu Presidentu alu Curtiei de Apelu si in acelasi anu fù realesu Presidentu alu Municipalitatiei Bucuresci. Erã in acelasi tempu membru alu Camerei Deputatiloru; si voturile concetatiiloru sei ilu alegu cu unanimitate dupa fie-care disolvare a Corpulu Legislativu.

In 1860 primt portofoliulu Cultelor si alu Instructiunei publice. Trech apoi la Finance in 1861, si numitu Presidentu alu Consiliulu de Ministri in lun'a

lui Iulie acelasi anu, remase in aceste functiuni pãna in Iuniu 1862.

Sub domni'a lui Cuza se retrase de la Ministeru, trecãndu in opositie, si fù unulu din promotorii revo-

PRINCIPELE DIMITRIE GHICA.

lutiunei dela 11 Februarie 1866, care aduse abdicerea principelui Cuza.

De mai multi ani, Principele Dimitrie Ghica este Presidentu alu Senatului si se bucura in strainatate cá si in tíer'a s'a de o consideratiune stralucita, dobândita prin munc'a si serviciile aduse tierei.

Sfer'a activitãtii sale se întinde fãrã pregetu. Eforu alu Spitaleloru civile, Presiedinte alu Creditului fonciaru ruralu, alu Societãtii Daci'a-Romãni'a, membru in consiliile de administratie ale mai multoru institutiuni si societãti — totu atãte probe de tributulu capacitiiei sale pentru binele publicu.

VIATIA JERTFITA.

Novela istorica originala

de

V. R. BUTICESCU.

(Premiata cu unu cotoru de auru batutu cu petrii nestimate si prevediutu cu pãna de auru cu vãrfu de diamantu.)

Petru Blagu a fostu unu vitãzu romãnu, pe tempulu lui Neagu Basarabu Voda.

Boieriu de vitia vechia, a dusu unu rolu însemnatu in divanulu tierei; indrasnetiu si resboinicu a trasu multe dungi mari preste socotelele turciloru.

A traitu in tempuri grele, dar' a datu faciã cu nevoile; a suferitu multu, dar' a fostu barbatu pâna in sfãrsitu.

Dupa mórtea lui Neagu Basarabu Voda a urmatu pe tronulu tierii romanesci unu fiu minorenu alu acestui domnu, sub tutel'a unchiului seu Preda.

Neagu Besarabu Voda a fostu unu domnu inzestratu cu multe virtuti, si a voitu cá dupa mórtea lui se fie pace si unire.

Dar' n'a fostu!

Tiér'a romanésca erã pamentulu resbóieloru, — tempulu acel'a a fostu unu tempu de urgie.

Padisiahulu stapãnia imperati'a osmaniloru, dar' în provinciã stapãniau pasi si bei. Toti turci, in tóta puterea cuventului.

Provinciile turcesci din malulu Dunarii le stapãnia Mehmet, beiulu Nicopolului. Omu resboinicu si vitãzu, dar' omu sãretu si cu anima de pagãnu.

Beiulu erã mãndru de vitegiile sale, si rãvnitoriu la marire.

Boierii faceau intrigi si-si pradãu averile, cei de vitia domnésca se pãrau la divanu, si-si pradãu viét'i'a, — ér' grecii faceãu socotele pe contulu tierei, si tiér'a suferiã.

Intre ast'feliu de impregiurari lui Mehmet beiulu i-se stãrnã dorulu la tronulu tierei romanesci. — Elu scia bine cá unirea e putere, neunirea e mórte.

Prin trecutul seu gloriosu si prin istetimea s'a câscigã voi'a Sultanului, si elu facu pregatiri pentru de-a cuceri tronulu.

Copii tierei erãu invrajbiti, tempulu erã nimeritu.

Domnulu tierei erã minorenu, ér' unchiulu seu Preda erã numai unu boieriu. Si boierii nu se plecãu la unu boieriu.

Preda erã omu cu virtuti ostasiesci si cu zelu, dar' zelulu si energi'a lui a provocatu ambitiuinea altoru boieri. Preda a tiãnutu frãnele cu mãna tare, dar' boierii s'au retrasu si au conspiratu.

O parte din ei se adunara în giurulu tronului; altii erã in faciã primejdiei ce amenintiã biat'a tiéra, din reutate, seu necredindũ dóra a puté pune destinele tierii in mãn'a unui copilu, — decisera detronarea domnului minorenu si aleserã de domnu pe Radu calugarulu.

Din reu in mai reu.

Tiér'a avea dara doi domni si unu aspirantu; doi domni pe faciã si unu aspirantu pe ascunsu.

Cei doi domni adunara oste, si pornira a se pradã.

Preda vedindũ-se parasitu de o parte din boieri, alergã la turci dupa ajutoriu.

Turcii i-au promis ajutoriu, dar' nu i-au datu. — Mehmet beiulu se îndragia cu hadinele si armat'a turcesca se preumblã pe malulu Durarei pâna ce s'a petrecutu lupt'a între cei doi romãni.

Lupt'a a fostu sãngerósa. Lupta pentru unu tron.

Radu calugarulu invinge; priade pe boierulu Preda, flu ucide, si ocupa tronulu tierei.

Dar' a ocupatu tronulu la care rivniã Mehmet beiulu, — si de mórtea boierului Preda a trasaritu tiér'a întrãga.

Boierulu Blagu erã la culmea gloriei pe acele tempuri. — Barbatu in vrãst'a barbatiei, vitãzu la lupta, întieptu la sfaturi, vrednicu si cu influentia. — Mintea si întieptiunea lui straluceã in divanulu tierei, braçulu lui decideã luptele, si numele lui flu cunosceã tiér'a, si-lu cunosceãu turcii. Tiér'a pentru bine, turcii pentru reu.

A fostu de faciã la sfaturile obștei, a luat parte la tóte luptele; — dar' într'o di 'si-a pusu sabi'a in téca, a parasitu capital'a, a parasitu câmpulu luptei, si a mersu acasa.

Vrajb'a dintre boieri, lupt'a dintre frati, conspirati'a dîlnica, egoismulu, lips'a virtutii, decadinti'a patriotis-mului — l'au alungatu din brésda, si a lasatu golu loculu ce-lu ocupã.

A mersu acasa — la plugu. Acolo aveã dragoste care nu-lu însielã în veci; acolo aveã câmpuri bune si dãrnice, aveã unde munci.

Cocón'a Blagu erã tãnera si frumósa, si avea unu sufletu plinu de dragoste, de blãndetia si de bunatate. Mosi'a i dadeã rodurile sale dupa munca, soci'a-i dadeã comorile sale, si nu vedeã la totu pasiulu gãlcéva si reutate.

Semênã, plantã si resadeã cá unu gospodariu de frunte. Munc'a erã credintiósa, natur'a erã buna si dar-

nica. D-dieu santulu dadea plóie calda, seméti'a incoltiá, resadulu cresceá pe tóta diu'a, — si tómn'a-si versá rodurile sale cu póla plina, — si se amagiá boieriulu cá nita din cându in cându dorerea pentru tiéra.

Dar' se amagiá numai. — Dragcstea tieriei i erá mai mare decátu se nite de binele ei.

Din cându in cându, daca-lu mai taiá grij'a si dragostea tieriei, mergea in capitala, — nu se potea rabdá.

Dar' vedeá gálceav'a boieriloru, uneltirile greciloru ce cutrieráu tiér'a, vedeá lipitorile sugându sângele tieriei, — si se intorceá cu sufletulu cernitu.

Asiá a cursu uneltirile nemernice, asiá a cursu lupt'a intre cei doi domni, — fára elu, fára cuventulu si fára braçiulu lui.

Dar' într'o di i veni vestea cá Radu calugarulu a ocupatu tronulu si a ucisu pe Preda.

Vitézulu a trasaritu

I.

Poporulu capitalei se indesuiá pe strade, clopotele sunáu la tote besericele, — si din departare se audiáu cântarile prohodului.

Pe un'a din strade se ivi conductulu ce petreceá pe boieriulu Preda la vecinic'a odichua.

Ómenii ísi desvaliáu capetele si asceptáu trecerea mortului cu smerenie crestinésca. Nici ostasi nici trâmbitie, — numai clopotele si cântarea cea sânta se contopiáu într'o armonia petrundietóre.

Pe strad'a principala erá o casa mare si vechia. Intrun'a din odái siedeá singuru boieriulu Blagu.

Odaí'a erá lunga si îngusta, simpla si mohorita. Tóta podób'a i-o faceáu unu şiru de arme ce eráu acatiate pe unu parete, si dóue icóne mari.

In faci'a acestoru dóue icóne siedeá Blagu lâng'a o mésa, cu capulu pe mâna.

Sunetulu clopoteloru si cântarile sânte se audiáu pe feresti, line, têmpite, — atátu de gelnice si de petrundietóre.

Blagu stateá cu capulu inclinat si se gândiá. Binele tieriei, sórtea omului, viéti'a si mórtea trufi'a si desiertatiunea — tóte de-odata, ilu framéntáu.

Preda treceá pe su ferést'a lui, treceá la cele vecinice. Atát'a jertfa, atát'a abnegatiune, atâtea fapte mari, — mînte luminata, ânima crestinésca, braçie tari — intunecate, mórte, sterse

Apoi se perëndáu pe dinaintea lui umbrele tovarasiloru de arme, boieri de frunte, ómeni cu anima, vi-tegi buni, — cadiuti în lupta, cadiuti pentru tiéra; si tiér'a — sufere.

Éta, si Preda merge din lume, — ucisu de calái! — Unulu câte unulu se sfarma, se resipescu stêlpii

tieriei; se îmbórda ce e tare si solidu, si remâne ce e slabu si nestatornicu. Ajunge reulu la temelii, si — nu-i scapare.

Cu ast'felu de cugete se framéntá Blagu, — cându se deschisè usi'a repede.

Blagu — cá trezitu din somnu — redicá capulu, si privi.

Inaintea lui statea Irin'a soçi'a lui. O talie înalta si svêlta, unu capu de madona, si o tiênuta maiestósa. Faci'a-i erá rumena, in ochi aveá lacrimi, dar' busale-i tremurátóre erá oglind'a cea mai fidela ce-i areté sêmtirea.

Irin'a pasí câti-v'a pasi, apoi statù înaintea lui.

— Blagu! incepâ ea, — am fostu la petrecani'a lui Preda, si vînu cu sufletulu sdrobotu. Am vediutu pe veduv'a boieriului plânsa si parasita

Blagu, incinge-ti sabi'a, si dá peptu valului. Nu vedi tu reulu tieriei, n'audi tu glasulu crestiniloru, — nu vedi cum se îmbórda totu ce a fostu tare si bunu, si remâne голу si pustéiu? . . .

— Ba vedu Irino, díse Blagu cu voce grea.

Tureii-su la Dunare, boierii-su invrajbiti, si tronulu romanescu se clatina. Grecii cutriera tiér'a si o vëndu si Mehmet beiu ascépta momentul se tréca si se resipésca ce au ziditu stramosii de sute de ani.

— Asiá e Irino, — man'a lui Ddieu a cadiutu asupr'a nóstra. — Voru veni pagâni asupr'a nóstra, ne voru respi, si vomu fi robi la pagâni. Sântemu pecatosi, si pecatele nóstre ne voru bate.

— Sântemu pecatosi, — pentru pecatele nóstre a suferitu acésta tiéra crestina, acestu poporu bunu. Se ne curatîmu pecatele cá se dobândimu iertarea lui D-dieu, si invingeri asupr'a potrivniciloru. Blagu, stâi in frunte si ceî buni te voru urmá. Bani Turciloru si uneltirile greciloru au coruptu totu si suferintiele ce avemu a îndurá purcedu din stambulu. Pagâni dorescu robi'a crestiniloru, si vrajb'a dintre noi o stêrnescu ei. Boierii se cërta si conspira, dar' certele si conspiratiile sîntu iscodite si diresc de minti pagâne. Se scóla pretendenti la tron, pórt'a lupte — frate cu frate, crestinu cu crestinu . . . se ucidu si se isgonescu — tóte 'su iscodite 'de pagâni. Petrecura pe Preda, ucisu de calái; tiér'a crede cá Radu l'a ucisu, dar' l'a ucisu pagânulu si Radu i-a fostu numai unel'ta, numai caláu. Preda a fostu creştinu si vitézu: l'a ucisu. I-a promis ajutoriu, si nu i l'a datu. La lasatu se piéra, se nu mai fie, — se piéra lovitu de frate si de crestinu. Adi a cadiutu Preda, mâne vei cadé tu, si poimâne tiér'a.

Irin'a statù. Insufletirea cu care vorbiá, i-dadeá aspectulu unui ângeru resbunatoriu, si lacramile ce-i curgeáu poteáu se inmóie si pétr'a.

Blagu steteá mohorítu si se gândiá. — Apoi începú elu cu unu glasu dorerosu.

— Pedéps'a ceriului, Irino! Ddieu a intunecatú mintile si a stêrnitu patimile; avemú ochi si nu vedemu; urechi si n'audímu; o se perimu, noi prin noi. Avemu domni, dar domnii nu stapânescu, si boierii nu se pléca. Nu tramite D-dieu unu omu care se se redice preste ómeni si preste patimi, se mérga in frunte cu crucea, cu lumiu'a si cu sabi'a; si nu vrea Ddieu cá se vina o generatiune tênera, care se véda reulu si se se plece. Trébuie se vina unu reu care va cutropí totu, care va supune si calcá totu, cá se fie ordine; — si acestu reu e poterea pagânului.

Irin'a trasari cá si la audiulu unorú cuvinte ce indignédia. Blagu inse continuá.

— Ori unde te vei angagiá, ori ce vei întreprinde — ai pierdutu. Că-ci nu avemú atâti'a barbati si atâtea virtuti cá se invingemu tóte hidrele ce ne ascépta cade-rea si perirea. Asceptu se vina o putere mai mare decâtu desiertatiunea si reutatea nóstra, o putere covêrsitóre, care se infrânga cerbici'a, se curme vrajb'a; — dar' nu cu blândétia, ci cu varga de feru. Si acésta putere e la pagâni. Voru veni armele osmane, voru veni cum vine perirea; voru face multu reu si voru versá multu sânge, dar' voru curmá certele. Intre doi cari se cértá, va face tréba alu treilea. Nu scimu ce va urmá atunci, — dar' cu têmpu, dupa ce vomu sêmti usturimea sortii, ne vomu tredi, vomu pune umeru la umeru si vomu combate pagânismulu. Atunci va veni rëndulu meu, atunci va avé valóre, virtutea, munc'a si patriotismulu. Inse atunci inzedaru tote. Toti-su rei, toti-su pecatosi. E reu turculu, e reu domnulu, sântu rei boierii. Radu Domnulu a usurpatu unu tronu la care n'are dreptu, si a ucisu pe Preda, unu boieriu pe care nu-lu póte suplini. Va veni reulu si preste elu, dela boieri; apoi va veni reulu si preste boieri, dela pagânu. Numai asiá ne potemu împučiná vrașmasii, si se ne remâna numai unulu: vrașmasiulu celu mare, osmanulu.

— E reu Radu domnulu, pentru reutatea lui va veni pedéps'a lui D-dieu si preste elu; dar' aduti aminte Blagu cá sórtea tierii si a creștinatâti e legata de sórcea domnului. La ori-care resturnare de tronu sufere tiér'a; dar' adi mai multu cá ori-cându. Mehmet beulu rívnescu la tronulu tierii, si cându va cadé Radu, va cadé tiér'a si va cadé creștinatatea tierii. Ah Blagu, eu me dorescu mortii cându cugetu cá pe besericele cele frumóse voru redicá semilun'a in loculu crucei, in loculu restignirei voru scrie çirade si stichuri din coranu. Daca va urmá unu domnu pagânu, se voru sterge si urmele creștinismului, — ne voru calcá, injugá, batjocori — barbati ni i-oru duce la mórte, femeile in haremu si copii la robie. Nu vomu mai pune umeru la umeru, cá nu va fi cine.

Irin'a stătú unu momentu si suspiná cu indoiosiare apoi éra continuá cu o voce scumpa si rogátóre.

— Blagu! D-dieu v'a datu voue barbatiloru minti luminate si braçie tari; dar' nóue ni-a datu lacrami, si unu instinctu cu care ve presêmtímu reulu. Eu am o presêmtire rea — — Scóla Blagu, — fá se mai stralucésca odata sabi'a ta cea vitéza, fá se mai fuga odata turculu dela otara, si D-dieulu creștiniloru va vedé faptele tale. Oh Blagu, am vediutu pe veduv'a lui Preda, mergându dupa sicriu, si nu o radímá unu sufletu de omu. — Astadi ei, mâne mie....

Irin'a își sterse lacramile. Boieriulu se scolá, si-i sarutá fruntea.

Ea ílu sarutá éra, apoi aretá la cele dóue icóne de pe parete, si continuá cu voce plângátóre:

— Éta Blagu, parintii nostri, améndoii. . .

In vrêst'a barbatiei, au moritu amendoii fára vreme, ucisi de turci....

Privesce la ei, mórtea lorú nu e resbunata destulu. Incinge-ti sabi'a Blagu, si pornescu. —

Blagu privi la icón'a parintelui seu, privi lungu, — si cum priviá asiá — faci'a lui deveniá din ce în ce mai rumena. Odata se desfasiurá din braçiele ei, si disé: — Irino mâne mergu la óste.

Si intr'alta dí s'a adunatu divanulu tierii. Cei desnadașduiti au prinsu putere, si Radu domnulu a adunatu óste.

Blagu alergá prin tíera si aduná voinici de arme, si in scurtu têmpu se adunara români cu incredere.

O óste frumósa, nu mare dar' voinica, stateá gata de a intempiná pe Mehmet beulu. Cu ea erá domnulu, si cu domnulu éra Blagu.

Óstea a pornitu la otaru. In frunte Blagu, si in giurulu lui boieri teneri si betrâni, tovaresi de arme si noviții, unulu lînga altulu.

La drept'a lui Blagu stateá Ienache capitanulu, grecu de nascere, dar' crescutu in pâne romanésca. Bunu la sfaturi, dulce la vorba si viclênu in primejdie.

In urm'a óstei veniá Radu domnulu cu sfetucii lui.

Cându faceá Mehmet beulu pregatirile pentru trecere, aflá pe Blagu in faci'a lui pe malulu romanésca.

Éta o dunga nóua preste socotelele lui, si éra prin Blagu!

Mehmet își facusé socotél'a se lase pe Preda a se incurcá in lupta, apoi se-lu lase singuru. Cându va fi pierdutu elu lupt'a, va fi detronatu domnulu pe care-lu investisé Sultanulu, si tronulu va deveni vacantu; ór' elu va fi la scopu. Se va aruncá pe Radu, ílu va sdrobí si va ocupá tronulu.

Si cându éra visulu mai dulce se trediescu cu Blagu in faci'a, si cu o óste regulata.

Mehmet beulu se framêntá. Voiá se incépa ataculu, dar' Blagu stâteá trézu si asceptá cu arm'a la petioru.

— Nu asiá, beiu! vitezu, — disè odata Ali beiu, subcomandantulu ostiloru turcesci, càtra Mehmet. Multu póte o óste cu armele, dar' mai multu póte unu omu cu miutea.

— Cine e acelu omu, ce póte? întrebà Mehmet. Ali facù din umere, nesocotindu greutatea faptei.

— Cine? — Unu grecu!

Vitezulu Mehmet privi strâșnicu la elu.

— Unu grecu?

— Amu disu Mehmet! — Este unu grecu, capitanu în óstea româna, istetiu si mi-sielu....

Mehmet pasi doi pasi, si trasè cu mân'a sa proprie perdéu'a cortului, apoi prinsè pe Ali de mâna si-lu trasè pe o sofa in fundulu cortului.

— Ce cere greculu. Ali? Spune, si-i dáu — totu!

— Puçinu si totusi multu. Unu lucru micu si fara pretiu daca lu-ai, mare si fórte scumpu daca nu-lu ai.

— Se céra multu Spune Ali!

— Greculu nu-i place unde 'stà capulu lui Blagu, ar' vrè se-lu véda la pitiórele sale.

— A! precepu. Spune-i se mi-lu vènda; eu i-loiu taiá si i-lu voiú dá lui. Mergi Ali, inca adi, inca in nóptea ast'a. Iá cu tine bani, dù-i galbeni si vorba dulce, promite-i auru, mosii bogate, boierie, — promite totu. — Tu esci grecu de origine, — stringe-lu in braçie, fà-i promisiuni, dar' fii viclénu....

Ali a si mersu. — Si in diori de diua a re'ntorsu.

— Ispravit'ai Ali?

— Ispravitu!

Mehmet beiulu strinsè pe Ali in braçie: — intieptule beiu.

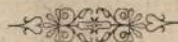
Apoi se întórsè de dóue ori încóce si incolo, si éra statù in façi'a lui Ali.

— Ali de nópte trecemu Dunarea, tu stâi de greculu si fii vulpoiú, eu trecu cu armat'a. (Va urmá.)

TE IUBESCU ATÂTU DE MULTU.

Cându ai privitu cu dragu la mine,
Sémtiámu unu doru nemarginitu
De-a merge'n alte lumi cu tine,
Unde amoru-i nesfèrsitu....

Si-acolo se tráimu in bine,
Tu se fmi cânti eu se te-ascultu;
Si-apoi se-ti spunu între suspine
Cà te iubescu atâtu de multu.

ADI, MANEȘI POIMANE...

Am privitu in a ta façiá
Si frumósa mi-ai parutu!
Tu 'mi zimbéi si cu' dulcétia
Im vorbié de-al meu trecut.

Adi privescu cá alta data
O iubito chipulu teu!
Si in façi'a t'a curata,
Eu cetescu destinulu meu.

Mane voiú ceti sentinti'a
In doi ochi ce t-i adorú,
In doi ochi ce-a datu viétia
Unni sufletu plinu de doru.

Ér' *poimane* piéra lumea,
Si se pieru si eu cu ea,
Cà-ci traindu mi-am avutu
Bunulu mieu si partea mea!

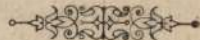

IN VISU.

In visu te vedu adese ori
Frumósa cum erái,
Când te jocái cu perul mieu
Si viersuri 'mi cântái.

De bucurie plângu in visu,
Cà érași te-am gasitu,
Te string la sinu-mi in estas
Odoru nepretiuitu!

Si-apoi trediendu-me ér'
plângu,
Dar' plângu de dorulu teu,
Cà-ci numa 'n visuri esci
a mea,
Frumosu odorulu mieu!

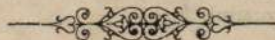
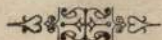

MAGII DELA REȘARITU SI STÉU'A.

SUFLETULU USIURATU.

Nici odata nu se sènte sufletulu mai usiuratu,
Cà atunci cându pleci genunchiulu la altariulu consacratu,
Cându uitându lumea cu totulu 'ti lipesci templ'a ferbinte,
De icón'a ce presenta pre a ceriului Parinte.

Georgiu Simu.

COPIII.

Scurta ochire asupr'a loru si a obiceiurilor dela nascere
si botezu.

Studiu socialu'

de

"EUFROSINA HOMORICÉNU-STOENESCU.

Baccalaureata in litere si stiintie, Membra cu semne de distinctiune
a mai multoru societati literarie, stiintifice si filantopice etc.

— Premiata cu 100 franci. —

Il est si beau l'enfant avec son doux sourire,
Sa douce bonne foi, sa voix qui vent tout dire,
Ses pleurs vite apaisés,
Laisant errer sa vue étonnée et ravie,
Offrant de toutes sa jeune âme à la vie,
Et sa bouche aux baisers!⁴

V. Hugo.

Ce sântu copiii? Toti o scimu fora o definitiune;
eu îmi voi permite a le da un'a: Ei sântu deliciulu si
amaratiunea noastră; deliciulu celu mai suavu dintre deli-
cii cându ei esu buni si ne bucura viétia, si amara-
tiunea cea mai grozava cându esu rei si ne otravescu
o esistencia de sacrificii ce amu facutu pentru ei.

Aceste filutie dragalasie, vioi si sburdalnice, cari
in gingasia iatreu angelii si in dulcea loru naivitate
sântu inasa-si nevinoavati'a; acesti serafi — in alu càroru
zimbetu voiosu si priviri pline de viétia e inasa-si veseli'a,
aceste vlastari inforite prin cari generatiunile se succedu,
au atrasu in mai tôte vécurile privirile invetiailoru si
legiștiloru si au facutu a se nasce diferite obiceiuri la
aparitiunea loru in lume dapa gradulu de cultura si lo-
culu ce au tienutu cá fiutie omenesci la diferitele popóre.

Departa de-a face Pedagogia, nefiindu acest'a sco-
pulu propusu in acésta modesta lucrare, îmi va fi cu
tôte astea — credu — permis a marturisi cá in acésta
privintia sântu cu totulu pentru-o aprópe completa liber-
tate a copiului in crescerea lui, numai se-i se dea bune
directiuni. Se i-se dea atenti'a si importanti'a pâna si
in jocurile sale, cà-ci acést'a pe de-o parte lu-descépta
ér' pe de alt'a copilulu cu curiositatea 'si spiritulu lui
investigatoriu gasesce fora a sci legi si aplicatiuni pe
cari betrán'a stiintia le cauta cu anii. Óre nu jocului
unoru copii e deforitu telescopulu, un'a din inventiunile
cele mai utile si ingenióse care perfectionatu de Galileu,
Newton, Gregory si W. Herschell face glori'a cercetari-
loru stiintifice?*) Voie buna si mișcare! éta in ce asiu
resumá intregulu sistemu de crescere alu miciloru nos-
tri. In epistol'a 88-a a lui Seneca gassimu acésta mar-
turire relativu la educarea filoru acelui vestitu poporu
strabunu alu nostru ce-a meritatu cu dreptu numele de
Poporu-Rege: „Nihil liberos suos docebant, quod dis-
cendum esset jacentibus.“ — Dar' se ne cautamu de sub-
iectu. — La léganulu omenirei gasimu dreptulu de pri-

*) Spre finele secolului XVI nisce copii ai opticalui Za-
charia Jensen jucându-se cu nisce sticle la Midelburg le potrivira
asiá incátu ele mariáu obiectele vedute printr'ensele si acést'a
deta nascere telescopului.

ma nascere si Iacobu vedindu-se nedreptatitu de legea-
obiceiu, e silitu la rëndulu seu a constringe pe frate
si a insielá pe parinte.

Acést'a in ceea ce atinge pe baieti; in câtu despre
fete ele au fostu nedreptatite din capulu locului. Déca
vedemu pe Iacobu slugarindu câte siepte ani pentru Lia
si Rachel'a, odata terminulu implinitu ele devínu pro-
prietatea lui; déca parintele dela debutulu omenirii in-
gadue in viétia pe fete e cà-ci va tiéné odata la pretiu
in diu'a cându le va vinde unui stapénu ce va fi ori
domnulu ori barbatulu loru.

Orientulu, léganulu omenirei e si léganulu super-
stitiunei — si radiele puternice ale astrului de aur
nici pâna adi inca n'au potutu se respésca stratele gróse
de neguri in cari au prinsu radacini naprasnice sclavi'a
si nedreptatea. In Chin'a nu e de multu de cându troná
obiceiu de a se omori prunci de parte femeiesca, fi-
indu rusne pentru o familia de-a avé multe fete. In
Indi'a si in diu'a de astadi o casatorie care produce nu-
mai fete e numita o casatoria sterila, cá si cum adeca
n'ar' avé copii de locu. Fetele nu sântu nimicu inain-
tea parintiloru cá si inaintea legii. Aci cá la tôte po-
pórele de felulu acest'a ele n'au nici unu dreptu la
moștenire. Baiatul e totulu, elu este reprezentantulu
si urmasiulu familiei. Elu moștenesce si dispune de ave-
rea parintiloru. Fetele se vëndu, se abandona ori se
daruiescu cui vrea parintele loru, ceea ce se chiama a le
maritá. In cele mai multe parti ale Asiei e inca viu
dreptulu de ântâia nascere si de viétia séu mórte asu-
p'r'a copiiloru si a femeii, care chiar' in Americ'a la
triburile numite Pei-rosii e asiá de neomenosu tractata,
asiá de injossita si batjocorita in câtu ea cându nasce
fete, pe cele mai multe le omóra cá se nu mai fie si
ele supusse a suferi chinurile si grozaviile ce le-a in-
duratu ea cá femeia din partea unui soçu brutalu si a
obiceiurilor barbare care-i apassa pe grumadi tôte ne-
omenirile.

Dar' se ne avéntamu puțin in acea antichitate
vestita. La Greci tatalu aveá dreptulu de viétia si
mórte asupr'a copiiloru sei. Sacrificiulu fiicei lui Aris-
todem strapunsa de ins'a-si lancea si mân'a parin-
telui seu e o proba evidenta despre acést'a, si déca
Lyciscu nu se supune oracolului care aretá cá jertfa
pe fiic'a lui, Lyciscu e o esceptiune rara de tandretie
paterna blamata chiar' in acele vremuri. Uciderea prun-
ciloru la Spart'a invederéza limpede ce locu tiéneau ei
in cas'a parintiésca.

In câtu despre drepturile accordate mai târdiu de
lege, negresitu cá totulu erá pentru baiatu si nimicu
pentru féta.

Acést'a fú starea copiiloru braviloru dela Termopile
si Maraton pâna la spuntarile de progresu ale vechei
Elade.

(Va urmá.)

ORTOGRAFIA ROMANA CU LITERE LATINE intre 1847—1860.

Studiu filologicu-literariu

de
Dr. GREGORIU SILASI.

(Inchiarea studiului: Renscerea l. române in vorbire si scriere.)

In an. 1847 amintitu si-incepe mai cu deadinsulu activitatea publica literaria pre terenulu limbisticu-illustrulu si multu meritatulu nostru filologu Timoteiu Cipariu cu publicarea „Organulu luminarei,” scosu intregu cu litere strabune; activitate, care da impulsu potintate si contribue in mare parte la triumfulu principioru si directiunei date culturai si scrierei limbei rom. in periodii precedentii decãtra gramaticii, limbistii si preste totu de cãtra literaturii rom. mai fóra exceptiune.

Dara se vedemu, precumu si merita, ceva mai in detaiu, cã ce scopu si-prefipsese „Organulu luminarei”? Desi elu suscepù in program'a sa si in cadrulu seu si discutiunea afaceriloru politice si eclesiastice ale natiunei rom., totusi scopulu lui principale fù si remase literariu, si anume mai vertosu filologicu românii. Redactoriulu si-propuse adeca a-lu face depusetoriulu cercetariloru sale literarie facute in decursu de vre dóne diecenie asupr'a limbei rom., crediendu, cã dupa ce limb'a ne este inca viua, rezultatulu scrutariloru sale se cuvine se le publice si aplice in praxe, dandu órecunu unu impulsu spre o mai rápede a sangelui cerculare, care invia si insanetosiedia, déca nu si inteneresce.¹⁾ Estmodu se nascura „Principia-le de limba si scriptura romana,” cari inceputa a se publicã, dara nu se chiaru terminara in „Organulu luminarei” (martiu 1847 — martiu 1848) sistatu din caus'a erumperii revolutiunei,²⁾ si cari reve-diute, intregite si inmultite fure edate separatu abia preste dóuedieci de ani. (Blasiu 1866.)

In ele erã depuse basea si fundamentulu pentru „Elementele de limb'a rom.” (Blasiu 1854), cari in usulu scóloru se editara si in „Compendiu” (Blasiu 1858), pentru „Crestomatia séu analecte literarie” (Blasiu 1858), cumu si pentru „Gramatic'a limbei romane partea I. analitica, II. sintactica, cu una „Apendice istorica despre limb'a rom. (Bucuresci 1869—70)” premiate de Societatea academica rom.

In tóte aceste autoriulu mâneca de la dóne principia supreme: unulu, limb'a rom. cãtu s'ar poté mai curafita si curata; altulu, limb'a rom. scrisa cu litere strabune latine.³⁾

Ce se atinge in speciale de limb'a romanésca si de modulu si directiunea cultivãrii ei, illustrulu Cipariu tiene cu dreptu cuventu, cã dins'a, cã dialectu italicu, pre la inceputulu aretãrei sale in Daci'a erã cu multu mai curata in forme si mai avuta in cuvente romane, decãtu e astadi, candu dupa amesteculu cu Slavi, Greci, Unguri, Turci si prin despotismulu slavonismulu in curti si in baserica sub decursulu mai multoru secle, nu numai a pierdutu multe din forme cã si din cuvente, ci a si ímpromutatu multe de la acele popóra. Deci se ne reformãmu limb'a, si se ni-o facemu pre cãtu se póte dupa cercustãri mai curata. Spre acést'a se lapedãmu slovenismii scl.: loculu loru se-lu plenu reinsfletindu formele, cuventele si semnãrile vechie romanesci mórté,

uitate, paresite, consultandu intru acést'a si dialectele limbei române; unde aceste fuintane ne-arù lipsi, se ímpromutãmu din idiomele latine, cu preferintia din latin'a cã din cea d'antãiu si cea mai vechia, intocmindu cele ímpromutate dupa formele si esemplele, ce ne ínfaciósiedia structur'a limbei, éra nu dupa usioretatea budicloru si dupa placutulu urechiloru.⁴⁾

Incãtu pentru scriptur'a romana Cipariu marturesce, cã se sènti in conscientia índetoratu a urmã etimologistoru nostri S. Clainu, Sincãi, P. Maioru sel., alegõdu din fórea acestoru sisteme ce'a ce, dupa studia índelungate asupr'a limbei rom. in dialectele si tóte monumentele ei mai vechie, i se parù mai aprópe consentiendu cu convictiunile sale; pre urmele monumentelor istorice si cercetariloru analitice comparative presentandu una sistema ortografica, nu arbitraria, nice ímpromutata de la alte popóra, ei origiariã, fundata pre natur'a si geniulu limbei romanesci.⁵⁾ Intru acést'a normativele principali i fure dóne: a) principiulu etimologicu, si b) in locu de semne fonetice adoptarea accentelorù cu usu duplu, tonicu dupa natur'a accentuãrei, si eufonicu pentru ajutorãrea lecturii; — in fine, cã coseciatia a acumu nunitelorù dóne normative: c) *u* finale pretotidemi, afóra de câteva prepúsetiuni si persóne verbali; d) negativulu reduplicãrei cosunãntiloru, afóra de compunerele cu *in* urmandu una vorba cu *n* la inceputu.⁶⁾

Cu cele la acestu locu numai cam fugitivu si „per summos apices” atinsa si dísa aretãramu totodata in modu ímplicitu marile merite literarie si scientifice ale illustrulu nostru Cipariu. Dã; pentru cã desí acumu ei d'antãiu gramaticii rom. mai notabili apucara intru cultivãrea limbei si stabílirea ortografiei rom. totu calea si directiunea, si dupa noi, singura corespundietória, ace'a a etimologismulu mai multu au mai puçinã mitigatu prin fonetic'a actuale a romanéscai; desí mai departe unu Paulu Iorgoviciu, I. Eliade si altii inca urgita necesitatea de a ne curatã limb'a de strainismi si de a ínavutã din mediulócele ei proprie au din ale limbelor sorori; desí in fine alesu A. Tr. Laurianu, P. Maioru asemenea procedu pre calea analizei istorice comparative, éra apoi ambii dimpreuna cu Georg. Gotescu si altii suntu incãtu cu privire si la dialectulu aureliano-rom. si la romanésca monumentelorù vechie: in tóte aceste la-olalta nice unulu n'a pfocesu cu atãtu aparatulu scientíficu, cu atãtu precautiune si precumpenire a lucrulu si n'a petrusu asiã de profundu, cã Cipariu. Elu cu raru talentu seia se aléga ce erã mai bunu in cei mai buni gramaticii rom. antecedenti, cele aflate a le desvoltã mai incolo, cele numai aieptate ale scrutã si scóte la lumina, íntemeiandu estmodu íntre Romani studiulu istoricu alu limbei si urmarirea desvoltãriunei ei dupa monumentele vechie si dupa dialecte.

Insi-si contrãrii literari ai lui Cipariu suntu siliti a recunósce acést'a. „D. Cipariu, díce Tictinu, este unu cunoscutoriulu mai bunu alã fonologiei române, ale cãrui scrieri, cu tóta regretãbilea lorù tendintia (de-a statoru si justificã ortografã rom. etimologica) suntu inca ísvóra-le cele mai ímportãnti pentru studiulu limbei nóstre.”⁴⁾

(Va urmã.)

¹⁾ T. Cipariu, Principia, pag. 258.

²⁾ Din LXXX. de capitlii ai „Principia”-loru se publicase in 1847—48 numai XLVII.

³⁾ T. Cipariu, Principia de limba si scriptura rom., pag. 1; cfr. pag. 250—261.

¹⁾ Acelasi acoloși pag. 3—5.

²⁾ Acelasi acoloși pag. 248—249, 250, 258 etc.

³⁾ Acelasi acoloși pag. 278.

⁴⁾ Tictinu, Convorbiri liter., 1879, pag. 338—339.

Cea din urma lupta de gladiatori.

INCHINARE DE ANULU NOU.

Acestu paharelu de vinu
Cu veselia-lu inchinu
Pentru-ai nostri cetitori
Si prea buni partinitori;

Si le-oftezu: că 'n destulire
Si 'n deplina fericire
Se traiésca 'ndelungatu
Fără grigia si banatu!

PARINTELE CARTHAUSI.

— ROMANU de Br. JOS. EÖTVÖS. —

(Continuare din anul trecut.)

IX.

Erám de nóuesprediece ani cându am parasitu universitatea si m'am re'ntorsu la cas'a parintiésca, nu asiá de ferice cá si cându, in jucariile-mi copilaresci, alergám veselu prin odáile ei, — de órece pentru mine numái esistá lumea ideala creata din amoru si religiozitate: dara ferice totusiu cá ori-ce teneru, care aflandu-se la inceputulu carierei s'ale, sênte intru sene fortie neinvincibile, si 'si inchipuiesce cu multu mai mare resplata pentru lupt'a s'a decátu s'ar' poté ajunge cândv'a in viétia. — Cene se nu-si creeze cum e atunci, unu viitoriu stralucitu? cene se nu se socóta pre sene de unu Caesar ori Mirabeau in aceste dile, in cari absorbêndu-ne cu totulu intru individualitatea nóstra uitamu cá si afora de noi mai esista individi gata de a-si jertfi viétia pentru omenime, — in aceste dile, dícu, in cari nemicu nu ni se pare inpossibilu, afora de ace'a ce e mai probabilu, cá adeca cu tempulu nici noi nu vomu deveni altu cev'a decátu ómeni comuni cá toti ómenii. — Oh, câtu e de durerosu a cautá mai târdíu indereptu! Nu pentru ace'a cá fiecare anu si-a avutu esperiintiale s'ale triste; ci pentrucá privindu-ne pre noi însine, vedemu câtu de paçinu a remasu in noi din ce'a ce ne inchipuim in junetia si aflamu câte aspiratiuni si idei inalte amu trebuitu se le innadusímu in anima . . . Cene ar' poté reprivi la trecutulul seu si numái in etatea de douedieci si patru ani, fora se ofteze adêncu si fora se se sêntiésca miseru.

Eu erám bogatu, afora de ace'a unulu din cei de antái intre conscolarii mei, si prin positiunea tatalui meu aprópe securu cumca capacitatea mea nu póte se remána desconsiderata. Juneti'a e tare fantasta si nu are lipsa de nici o incuragiare pentru de-a-si creá unu viitoriu frumosu in imaginatiunea s'a; — si pentru mene inca nu erá de lipsa assecuratiunile tatalui meu, care ajunsu la etatea ace'a in care omulu, neafându indesultoriu pentru individualitatea s'a tempulu ce-i mai resta in viétia, cu placere 'si concentra sperantiele s'ale in copilulu seu: nu incetá a-mi crofi planurile cele mai stralucite pentru viitoriu, prin ce 'mi stêrní in mare mesura ambitiunea. — Vei ajunge domnu mare, 'mi díceá elu cându erámu numái noi de noi; cas'a Bourboniloru nu-mi va poté uitá meritele, si in tene mi le va resplati. — Voiu deveni omu mare, visám eu, care voiám a-mi face viitoriulu cu fortiele miele proprii; si ambii erámu multiemiti; densulu pentrucá vedindu-mi faci'a ardiénda, cugetá cá aspiru la crucea lui Ludovicu, — si eu pentrucá in cuvintele-i magulitórie aflám recunóscerea destoinicieii miele si o assecurare óre-care pentru implinirea sperantielor miele mari.

Armand, — faci'a de care nutriám acelea-si sêntieminte de amicétia cá si mai inainte, si care pareá a se allipi de mene cu atát'a affectiune, incátu amicéti'a dintre noia junse aprópe proverbiala la collegii nostri, — si de astadata me insoçi, sí dóra singur'a mea durere erá ca densulu nu impartasieá bucuriile miele. — Elu erá inca mai posomoritu decátu mai inainte; cu cátu î-i vorbiám mai multu de sêntiemintele miele, cu atátu mai multu i-se incretiá fruntea morósa; si eu, — care in marinimi'a mea nu poteám precepe cum se-ar' poté cá se nu se bucore cenev'a de fericirea amicului seu

inca mai multu decátu de fericirea-i propria si nici nu cugetám cá póte cenev'a deveni chiar' si invidiosu déca au incetatu de-a mai sperá benele, — m'am miratu de indispositiunea lui si incátu mi-a statu in potentia m'am nisuitu, prin conversatiuni si petreceri, a-i resfirá norii durerei si ai suferintiei. — Amu mersu la venatóre, ni-amu preâmblatu in tóta diu'a, ni-amu dusu la Avignon, câte-odata si mai departe; asié a trecut una luna de dile. — In Avign'n locuía una matusia a mea, fórte bogata, cum 'mi spuneá tatalu meu, si pentru ace'a de apretiuutu; la acést'a mergeám mai in tóta diu'a; Armand nu me prea insoçiá, si cându in urma scapám de nenumeratele intrebari si reflexiuni ale be-trânei, me intêlniám cu elu in beserica. — Odata nu am aflatu acasa pre matusia mea, si sosindu in beserica inainte de têmpulu indatinatu, me preâmbláí tempu mai indelungatu prin maretulu edificiu gothicu, cetindu inscriptiile monumentelor si privindu un'a câte un'a sântele icóne. — Erá pe inserate, in partea resaritetá a besericei incepeá a se intunecá, pe cându ferestrele de catra apusu resfrângeáu inca ultimele radie ale amurgului. In giurulu meu domuía o tacere profunda spiritulu meu se transportá in fantasii inalte. Eu cunosceám bene acést'a beserica, adeseori me adusesé mam'a aici, — cunosceám inca si locul unde me indatinám a ingenuchiá si a me rogá; — ce sêntieminte me cuprindeá atunci intre aceste ziduri, — ce impressiune faceá asupr'a-mi acesti stêlpi de pétra . . . si acum! — — Pasi lini me desceptara din aceste visari, si cautându indereptu vedíu o femeia, care disparú repede intru-o capela laterala a besericei. — Ce póte cereá acést'a femeia aici? me intrebái eu, — pre tempulu acest'a si asié singuratica; si se stêrní in mene curiositatea: — voiám chiar' se o urmarescu, cându, pre o alta usia a besericei, intrá unu teneru inaltu, si dupace âmblá giuru impregiuru prin beserica, disparú si elu in ace'a-si capela. — Suntu nescari amorisati, — cugetái eu, — ce me intereséza pre mene; si voiám a me indepartá, dar' nu sciu ce dorintia tainica ne ret ênú. In urma inaintându dela stêlpu la stêlpu, cá si cum asiu vré se cercu mai de-aprópe interiorulu besericei, ajunséi la unu locu, de unde poteám vedé in capela. — Ei stateáu unulu lângá altulu, femeia 'si plecá capulu, barbatulu se pareá a vorbi cu passiune, — câte odata taceá asceptându de-buna-séma respunsulu femeiei, care totu-de-atâte-ori faceá din capu unu semnu de negatiune, la ce densulu totu cu mai mare passiune continuá a vorbi; — in urma barbatulu s'a redicatu spre a se indepartá, femeia 'lu urmá câtiv'a pasi retienêndu-lu usioru de bratiu si intindiêndu-i mân'a s'a, — barbatulu inse, respingându-i mân'a cu mân'a, se indepartá grabitu. Femeia 'si priví câtuv'a têmpu dupa elu, in urma acoperindu-si faci'a cu manile s'ale, ingenuchiá inaintea altariului, — serman'a plangeá! — Istori'a acést'a aveá unu caracteru romanticu, ce me inmișcá atátu de multu, ca stateám inca totu lângá stêlpulu de unde priviséi acést'a parechia de ómeni, cu ochii atiêntiti spre capela, cându intrá in beserica Armand. — Pre cale chiar' povestíám lui Armand scen'a carei'a î-i fuséi martore, cându deinaintea casei postale vedíurámu unu têneru intrându pre pórtá. — — Asiu cutezá se me ramasiescu cá e densulu — díseí cátra amicu meu. — Mi-ar' placé totusiu se cunoscu istori'a acestoru ómeni. — continuái eu. — — Lasa intru-atát'a, respunsé Armand indispu, — de securu nu e asié de interesanta, cum

o cugeti tu; unu barbatu care insiela pre o femeia, si acest'a e unu lucru de totu comunu, — séu o femeia care insiela pre unu barbatu, si acest'a e inca si mai comunu; — acést'a e un'a deintre acele dureri, cari cu totii avemu de-a-le suferi, intocma cá si bólele copilariei, — cari inse nu suntu asié de periculóse si nici nu ne cerca decátu numai odata in viétia; — nu te teme, cá si tie inca 'ti va veni rëndulu, si atunci vei precepe tainici'a si a cestoru doi amorisati; — totu ace'a vei dice si tu in síópte line iubitei t'ale ce a dñs lomnulu acest'a frumósei din beserica, si totu ace'a vei audí si tu din gur'a ei ce a audítu si densulu, — si tu vei fi fericitu si nefericitu cá si elu; cá-ci de veacuri indelungate aceleasi ofturi le repetiescu milióne de guri, aceleasi chinuri le suferu milióne de anime si in aceleasi bucurii 'si afla fericirea loru milióne de suflete, — decându existe lumea neamulu omenescu n'a avutu nici baremi o óra deplinu liniseita.

Dara pe cându densulu 'mi vorbiá cu atât'a amaratiune despre omenime, eu croiám in imaginatiunea mea multime de combinatiuni, si abia asceptám dñu'a urmatória, cându inca de cu demanétia merserámu érasiu la Avignon, unde sperám a aflá firulu istoriei întregi.

X.

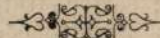
In diu'a urmatória mergându la matusi'a mea, aflái schimbata cas'a intréga; in ograd'a erbósa erá o careta de caletorie, cea de ántâia dóra decându, la 1800, re'ntórsé dómn'a casei din emigratiune; coridorulu erá plinu de bagagia si cofere, prin antecamera circuláu servitori straini, cu unu cuventu totulu dovédiá ca au sositu óspeti la casa. Si nu-ti poti inchipui cátu de mare 'mi fú surprinderea, candu in locu de o betrâna amica, ce cugetám a fi nou-venit'a, intrându in salonulu matusiei miele, aflái o dama gratiósá si plina de farmece, carei'a matusi'a, in tóta voi'a ei, grabi a me recomandá cá pre unu consangeanu.

Nu me voiú încercá a ti-o descrie, de órece sciu ca numai Ddiu póte creá cu cuventulu; nici nu voiescu cá, imitându pre poeti, se amestecu rosa, ceriu, nópte si alte de acestea, prin care, abia ti-asiu poté presentá unu conceptu mai chiaru despre frumseti'a ei, decátu cum e acel'a ce ni-lu presenta despre o opera marétia pênza pictorului prin amesteculu vapseleloru potrivite pre ea. — Ea erá frumósá cum inca nu vediasemi nici o femeia pâna aci; si déca la ántâia privire me surprinse pentru ca o aflám încátuva semenându cu femeia pre care o vediasemi in beserica: cându apesái spre busale miele mân'a ei delicata ce mi-o intinsé cá unuí consangeanu, in anim'a mea se stêrni unu sentiémentu mai inainte necunoscutu, care me facú se uitu curundu romantic'a aventura din beserica. — Matusia mea o întrebá un'a dupa alt'a: despre barbatulu ei, care murise abia de o luna; — cum a venitu pâna aici? pâna cându remâne? ce-i in moda la Paris pentru damele de vrést'a ei? cum prospiciáza regele? si mai scie si ceriulu câte de tóte, — încátu biat'a mea rudenia abia potea a-i respunde si eu a o ascultá. In urma betrân'a ne lasá singuri. Câte nu aveám de gându mai inainte a vorbi cu Juli'a, ce frase frumóse compusèi in imaginatiunea mea, asceptându numai momentulu, in care voiú fi singuru cu ea, cá se-mi desfasiuru inainte ei intieleginti'a si cultur'a mea, — si acum matusi'a s'a indepartatu si eu totu nu vorbiám nemicu. Sângele mi s'a indesuitu

la anima, obrazii 'mi ardeáu si eu me rogám intru mene se-mi vînà vre-o idea buna, si nu aflám cu ce se încep. Cene n'a fostu in juneti'a s'a in asié pusetiune? cându nu scimu nici vorbí pentruca in contiúuu vofimu a dice cev'a. Momintele cari le petrecúi ast'feliu mi s'au pàrutu ani; in urma Juli'a s'a induratu de mene si m'a agrafitu, si tóte fuseru la locu. Pétr'a care o pornesce cenev'a dintr'unu vèrfu de dealu, nu se póte duráfi mai repede la vale, de cum treceám eu cu vorb'a dela obiectu la obiectu. Juli'a cu atât'a atentiune me ascultá, cu atât'a bunavoienti'a 'mi respundeá si asié de dulce 'mi zimbíá, ca me facú se me socotu in vechia cunoscentia cu dens'a, si eu in bucuri'a mea f-i descoperíi totu ce 'mi jaceá la anima: trecutu si viitoriu, sperantie si ingrigiri. In vrést'a de nóuesprediece ani si altmintrea numai pentru ace'a avemu secrete, cá se avemu ce incredinti'a cátu se póte la mai multi... Si pe cându se re'ntórsé matusi'a, noi, pre cari ne lasase aprópe straini, devenirám amici intimi — ma eu chiar' amorisatu.

Nu sciu fostái cându v'a amorisatu; pentru ca multi nu au cunoscutu nici cându acestu sentiémentu intocma cum multi arbori nu inflorescu nici odata si multi ómeni nu se patrundu nici-cându de frumseti'a idealului, — dara de ai fostu, reamintesce-ti tempulu, cându faci'a t'a seriósá au arsu inca in flacarile sentiéminteloru t'ale, cându o privire a ei o pretiuiái mai multu de cátu lumea intréga si o stringere de mâna mai multu decátu laud'a omenimei întregi, — cându totu cuventulu ei creá o lume fericita in anim'a t'a si, cá transpusu de pre pãmentu, prin amorulu teu, gustái dulcetile paradisului; si déca suvenirea te va face se lacrimezi, si anim'a t'a se va cuprinde de unu doru invapaiatu dupa acele tãmpuri fericite atunci m'ai intielesu. — Eu o iubiám pre ea, o iubiám preste mesura si cu focu din primulu momentu; cá-ci si numai asié póte iubi cenev'a intru-adeveru. Cui f-i trebuiescu dñle, septemani si ani, pâna ce constata in cutare femeia virtute dupa virtute si apoi calculându-le tóte la olalta si cumpenindu-le, in urma dupa multa socotéla esprime cuvëntulu „iubescu“ — acel'a póte se fia sociu bunu, dara nici cându n'a iubitu. Numai acel'a a carui anima se cuprinde de acestu sentiémentu asié-dicându pe nesocotite, — care de intru-odata se sântiesce fericitu ori osënditu, cá si cum deinttru-odata l'ar' ajunge blastemulu ori benecuventarea lumei întregi; care nu cauta virtuti, nu afla defecte si nu scie nici vré nemicu numai sântiesce, si de-odata tóte si le offere singuru acestui sentiémentu, fàrà de-a-cercá dupa sperantie ori a avé cev'a temeri: numai acel'a iubescu asié cum am iubitu eu si numai acel'a póte aduce judecata asupr'a fapteloru miele.

(Va urmá.)

CATRA LIN'A.

Draga! cântecele mele
De-oru veni in mân'a t'a,
La claviru se siedi cu ele
Unde-amiculu teu siedeá.

Clapele in córde 'nplânta
Sî privesce 'n cartea mea;
Dara nu cetí, ci cânta
Si-atunci cartea e a t'a.

Ah! cá-ci tristu de pe hârtia
Alu mieu cântecu me privesce,
Dar' din gura-ti cu-ambrosia
Suffetulu îmi recoresce.

Imit. d. Goethe.

C. Morariu.

• **Scriitori romani distinsi.** Comisiunea literaria a „Cancelariei Negrutiu“ au adjudecatu premii de „*distinctiune literaria*“ pentru urmatorii scriitori români: dd. *V. R. Buticescu* assesoru la tribunalulu regiu in Bistritia, *A. G. Draghicescu* locotenente de artilerie in Bucuresci si du'a *Eufrosin'a Homoricénu-Stoenscu* bacalaureata in litere si sciintie, membra cu semne de distinctiune a mai multoru societati literarie, seintifice si filantropice etc. in Rimniculu-Sâratu — acordându: dlui *V. R. Buticescu* pentru novel'a istorica originala „VIATTA JERTFITA“ unu cotoru de auru batutu cu petrii nestimate si prevediutu cu o péna de auru, — dlui *A. G. Draghicescu* pentru dram'a istorica originala scrisa in viersuri „ASASINAREA LUI MIHAIU VITÉZULU“ 200 franci in auru, si dómnei *Eufrosin'a Homoricénu-Stoenscu* pentru studiulu socialu „COPIII“ 100 franci in auru.

Tóte trei operatele acestea urméza a se publicá in diariulu nostru incepédu chiar' cu numerulu acest'a.

• **Povestile Pelesiuului** scrise de Regiu'a României, au aparutu in traducere franceza sub titlulu „Contes de Pélech, par Carmen Sylva“ — traducere de d. si d.-n'a E. Salles. — Traducatori au pusu in fruntea cãrtiei loru urmatórele rânduri.

„Cãtra Carmen Sylva. — Pelesiuulu e unu torentu care vine cându nebuu, cându blajinu; odinóira nesciutu de nimeni si pierdutu in ascundsiurile Carpatiloru, adi elu e celebru, cà-ci bardulu inspiratu dela Sinai'a, poetu si regina, l'a cântatu. — Fia cá acésta traductiune in limb'a nãstra se duca si mai de parte inca, la urechile celoru delicati, dulcele si armoniósele basme ale vremiloru beirão séu ale timpuriloru mai vecine cu noi; fia cá dèns'a se dé, cá unu echou fidelu, aceste cântece pline de farmece, cari ne aréta, in tóte partile lui, sufletulu Acelei'a pe care viitorimea o va numi, cá si cei de astadi: Ángerulu Romaniei.“

• **Instructiunea publica in Romani'a.** Din statistic'a inventiamentalu pre periodulu 1876—1883, reiese cá numerulu scóleloru si alu scolariloru in Români'a au mersu crescându din anu in anu intr'unu modu imbucuratori. — Ast'feliu in 1876—77 existáu 2,522 scóle cu 4,531 profesori si 103,397 scolari; — in 1881—82 numerulu scóleloru s'a urcatu la 3,034, adeca cu 512 mai multe de câtu in 1876, acef'a alu profesoriloru la 5424 si alu eleviloru la 144,566; — ér in anulu trecut numerulu eleviloru a fostu aprópe 160,000.

• **Romanii din Macedoni'a** au se sustiena lupte grele cu tendintiele de desnacionalisare ale greciloru si bulgariloru. Grecii, si mai in urma bulgarii, aflându cá Romani'a se intereséza de sórtea fratiloru din imperiulu turcescu, au constituitu o multíme de societati, cu deosebire cei de-ántai, cu scopulu de-a desnacionalisá pre Români din Turci'a si a-i atrage prin scolile loru la nationalitatea loru. Grecii au infiintiatu o societate mare la Aten'a cu o multíme de filiale in orasiile din Turci'a; au infiintiatu scoli normale de ambele sexe cu internate, si multíme de stipendie; au intemeiatu pe la tóte comunele romanesci scoli de ambele sexe, ér' in comunele mai mari au facutu gimnasii grecesci. Tóte suntu pline de copii si copile romane. Bitoli'a este considerata cá

si capital'a Romaniloru din tóta Macedoni'a si tóta Turci'a, cà-ci e unu orasiu aprópe curatu romanescu. Aici grecii si bulgarii si-au pusu tóta activitatea loru, spre a desnacionalisá pre Români. Au infiintiatu scoli primarie si licee de ambele sexe, avédu si internate cu bursieri si bursiere (copii de românu, — cà-ci in Bitoli'a nu exista nici o familia grecésca, afara de famili'a consululu grecu.) Asemene au infiintiatu si seminarie cu internate, unde se instrueze pre fiulu Romanulu si mai in urma se-lu tramita cá popa grecescu la satulu seu natalu romanescu. Scólele romane din orasiulu romanescu n'au unu edificiu alu loru propriu, profesorii nu si-au facutu studiile la scóla româna, — cum potu dar' progressá scólele române? In tóta Macedoni'a nu se afla nici o scóla secundaria româna de fete.

• **Cea canta paserile.** — Cocosiulu vorbesce limb'a gainiloru sale; mai multu, elu cânta barbatu'a si glori'a s'a. Scatiulu, cinteziulu, pitulicea, nu cânta de câtu amorulu loru. Sticletele cânta amorulu si talentulu seu realu. — Ciocãrli'a întónéza unu imnu spre glori'a naturei, sub cerulu liberu, femeiusc'a s'a flu asculta si flu admira, pitulita in grâu. — Rândunic'a plina de iubire si afectiune, cânta arare-ori singura, dar' cânta in duo in trio, in quatuor, in atâtea partide câtu membrii sântu in familia; gam'a ei are puçina întindere si totusi ciripitulu seu e plinu de farmecu. — Privighitóri'a se asiédia pre o ramura vecina cu aceea pre care se afla cuibulu seu, si batendu mesur'a cu aripile, distrage pe tovarési'a s'a de grigile ciocirii, cântându-i tota ce scie mai frumosu. — Canarulu cânta amorulu seu propriu.

• **Cea mai scumpa beserica** si totu-odata si cea mai mare din lume este ace'a a St. Sofia din Constantinopolu. Ea a costatu 360.000.000 franci, pe cându beserica St. Petru din Rom'a a costatu numai 300.000.000; — si totusi pe cându la cea din urma au trebuitu 120 ani cá se se zidésca, St. Sofia s'a ziditu numai in 5 ani.

• **Numerulu dileloru fericite.** Unu statisticu a adunatu numerulu tuturoru dileloru fericite din timpululu unei vieti de siese-dieci de ani. — Mai ántaiu scade o a trei'a parte pëntru somnu; remánu patru-dieci de ani. — Cei de ántaiu diece ani din viétia nu potu se fie considerati cá ne deplinu fericiti, cà-ci copilulu n'are consciintia fericirii s'ale; remánu trei-dieci de ani. — Slabiciunile vinu in generalu la etatea de cinci-dieci de ani. Asiá dar', din acestu momentu viétia este dejá trista. Mai scãdiendu inca diece ani pëntru bóle séu indispositiuni, remánu dóue-dieci de ani. — Din acesti dóue-dieci de ani, statisticulu nostru mai scãde cinci-spre-dieci pëntru munca dñlica. — Remánu deci aprópe cinci ani, in care omulu ar' poté trái cu placere, dar' trebe a mai scãde inca suferintiele morale dela cari nu se póte subtrage. — In resumatu, ajungemu a incheiá cá omulu numera in generalu siepte-sute-dóue de óre, séu trei-dieci dile de fericire perfecta in timpululu unei vieti de siese-dieci de ani.

Unu regé mauru mergeá inca si mai departe; elu diceá cá n'a avutu in viétia lui de optu-dieci de ani, decãtu patru dile de fericire.

• **Harti'a intrebuintiata la electricitate.** — Hãrti'a este unu corpu care se electriséza fórté lesne prin frecare. In adeveru o fóie de hãrtie ordinara frecata cu peri'a dobãndesce proprietati electrice: se lipesc de masa, dà nisce scãnteí visibile numai la intunerecu etc. Dar' aceste proprietati suntu slabe si déca amu voi se le desvoltamu, se le marimu, n'avemu de câtu se supunemu hãrti'a la operatiunile urmatóre: amestecamu dóue parti egale de esentia de vitriolu si de acidu sulfuricu, miemiu hãrti'a in acésta amestecatura unde o tinemu câte-v'a momente, dupa aceea o spalamu si o punemu se se usce. — O netedímu dupa ce s'a uscatu, o întindemu pre o bucata de pãnza ceruita si o frecamu cu flanela, atunci scóte scãnteí fórté visibile si are aceleasi proprietati cá si pistonulu lui Volta.